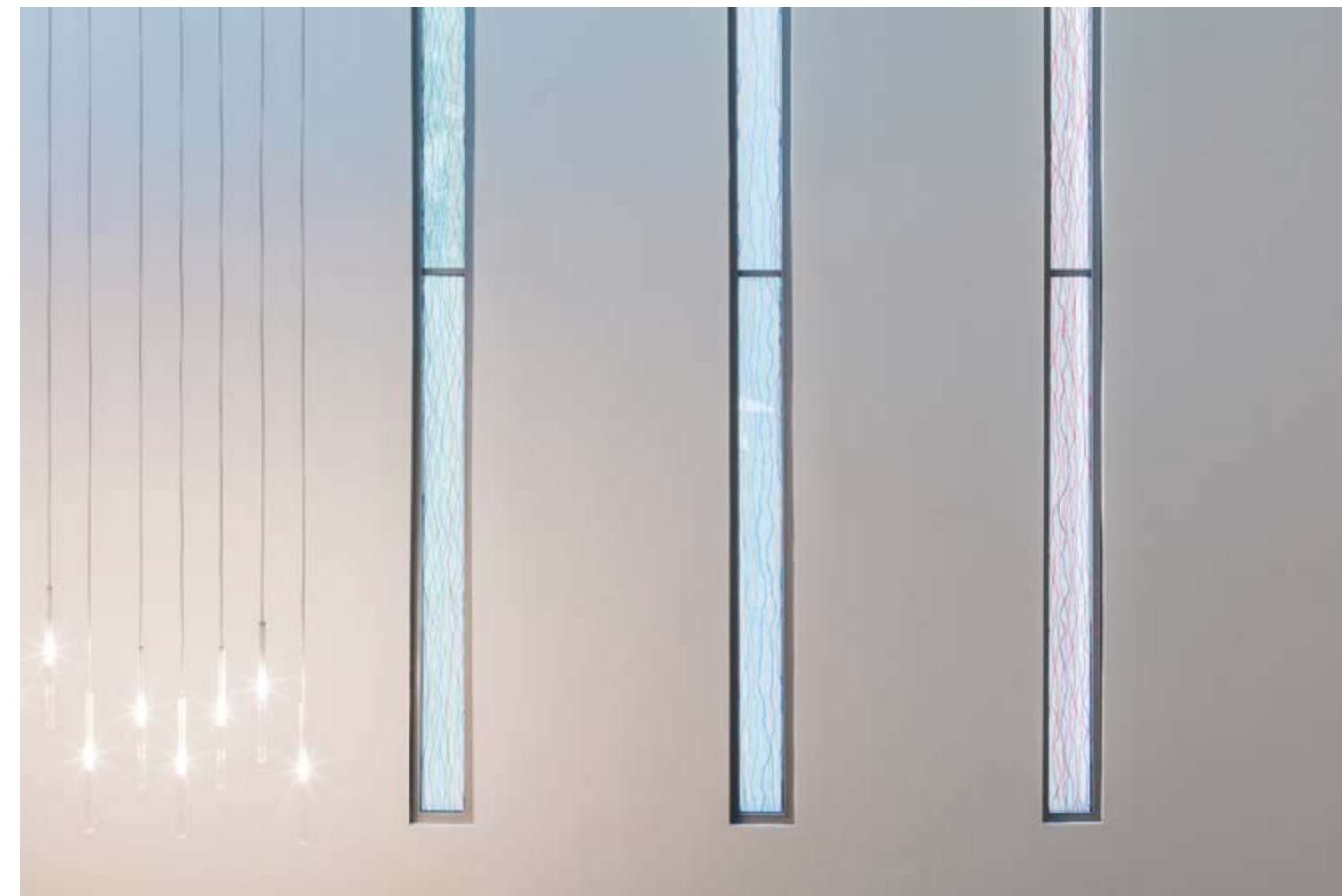

HIT AZ ÚJRAKEZDÉS BEN

*Kertész Balázs építésszel és Tóth Petra belsőépítésszel
Katona Vilmos PhD beszélgetett*

Szöveg: KATONA VILMOS PHD
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

Újpalotai templomokat bejárva kavargtak bennem az egymás szavába vágó gondolatok. Talán azért is, mert eszembe juttatták tíz évvel ezelőtti diplomaterveimet, ami szintén egy református templom volt. Hogy lettetek az építésmesterség tanulóiból önálló alkotókká?
Kertész Balázs: Mindketten a Finta Stúdióban nevelkedtünk, amire nagyon büszkék vagyunk. Petra jelenleg is ott dolgozik, én már néhány éve külön úton járok. Kicsit úgy érezzük, mintha a kisebb és nagyobb önálló munkák után kiteljesedtünk volna ebben a feladatban, amihez a felkészítést, az útravalót a nagy irodában kaptuk.

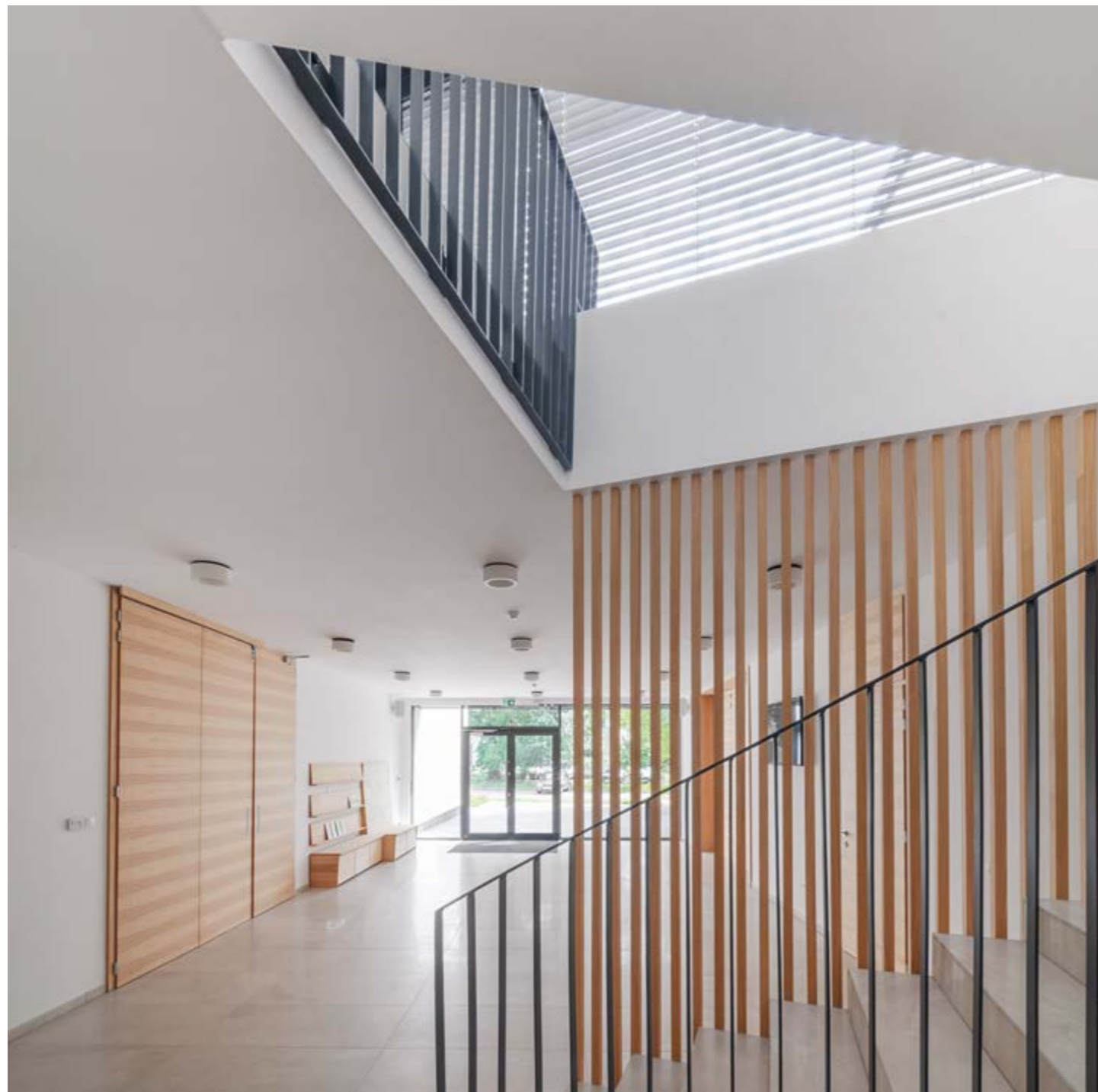
Finta József rendkívül termékeny életműve épp a liturgikus építéssel területén ismert kevésbé. Idehaza talán csak a százhalombattai, októgon alaprajzú református temploma (1998) van a köztudatban, amelynek előzménye egy hozzá hasonlóan posztmodern baptista központ volt Csáktornyan (1995). Éppen ezért tartom fontosnak, hogy mit jelent számotokra a kortárs templom fogalma. Mitől kortárs és mitől templom egy rajzasztalról frissen lekerült terv?
KB: A templom sokféle lehet. Egy katedrálisban épp úgy lehet imádkozni, mint ahogy az első keresztények tették a katakombákban. Nem gondolom, hogy

az éppen kortárs adja a legmegfelelőbb választ az igényekre. De az biztos, hogy a hit struktúráját kínálja az ember életének, és mi igyekeztünk ezt a struktúrát az épületre is rávetíteni azért, hogy a gyülekezet otthonra találjon. A kortárs megoldások inkább az anyaghasználatban, a formai és funkcionális megoldásokban nyilvánulnak meg.
Tóth Petra: Attól templom a templom, hogy rendeltetését illetően elsősorban istentiszteletet, egyházi ünnepek igényeinek tesz eleget. Kortárs lehet formájában és térszervezésében, anyaghasználatában és a szimbólumok egyszerűségében. Kortárs templom, mert az előzőeket a református egyház puritán jelképében összefogva egy épület szolgál Isten házában, lelki- és gondnoki lakásnak, közösségi háznak, és ha úgy szeretnék, akár rock-koncertek színpadának is.

**„A LAKÓTELEPI
KÖRNYEZETRE
KIMONDOTTAN
ELŐNYKÉNT
TEKINTETTÜNK”**

Mi volt a kihívás a konkrét tervezési feladatban?
KB: Talán a többcélság összehangolása, és persze a tömegalakítás.
TP: ...és hogy olyan épületet sikerüljön tervezni, ahol a gyülekezet tagjai otthon érezhetik magukat.

Fontosak számotokra a kötődések. Érdekelne, vajon levezethető-e valamilyen adottságból vagy előzményből a templom formája is.
KB: A kialakult formának nem sok előzménye, ideológus eredője van. A telek négyzetes alakja alapvetően meghatározta az alaprajzi kiterjedést, a tömeget pedig a torony húzta fel, amit aztán rengeteg alakítottunk, csiszoltunk, amíg elnyerte a megvalósult formáját. Nem csak papíron, de a valóságban is, zsuzsólás alatt és még betonozás után is. A tervezett forma ugyanakkor megszámlálhatatlan és sokszor csak felsejtlő hatás, hangulat eredménye. A mai napig hasznosítom és ültetem át a gyakorlatba a Grazban és Berlinben végzett építész tanulmányaimat, ótvés kintlétem során szerzett élményeimet. Grazban ismertem meg az ottani egyetemen (!) kiemelkedő példaként bemutatott Csaba László-féle hollóházi templomot, és Alvar Aalto építészetét. Wolf D. Prix pedig egy 2011-es budapesti személyes találkozás alkalmával szelvedélyesen mesélt nekem az akkor frissen átadott hainburgi evangélikus templom koncepciójáról.

A gyülekezet tagjai az építőknek és családtagjaiknak, hálájuk, tiszteletük jeléül meglepetéskoncertet állítottak és adtak elő.

Azt nem csodálom, hiszen a csendes osztrák kisvárosban felbukkant, légörvényhez hasonló épület a szó szoros értelmében felkavaró élmény. A ti projektetek jóval ártatlanabbnél, ami eszembe juttatja mindazt, amit Tillmann József *Az eseményhorizonton túl* című könyvében (2018) idillről és utópiáról ír, de lehet, hogy nem kell ilyen messzire mennem. A forma és a lépték eltérései miatt mégsem hallgathatok arról a feszültségről, amit a templom és környezete között érzek. Milyen inspirációt jelentett számotokra a lakótelep?
KB: A lakótelepi környezetre – bármilyen furcsa is ez – kimondottan előnyként tekintettünk. A homogén, befogadó környezetben már az első pillanatban megláttuk a lehetőséget. Az újpalotai városrész Budapest talán legjobban sikerült, legélhetőbb paneles városrésze. Én is hasonló, de vidéki környezetben nőttem fel, nem volt idegen. Különleges számomra a helyszínben, ahogy a forgalmas környéktől a magasházak térfalai megvédik a csendes, belső parkos területet, és megteremtik azt a miliót, ahová a templom szinte magától értetődő természetességgel beilleszkedett.

Lényeges ez a körülmény, de a megbízónak is szerepe van abban, hogy sikeres lesz-e a terv.

A tiétek pedig nem sorolható az átlagosak közé.
TP: Nagyon szerettünk együtt dolgozni velük. Fogarasi Gábor, a gyülekezet lelkésze végig nyitottan állt hozzá az ötleteinkhez. Dr. Sági Zoltán, a gyülekezet gondnoka pedig igen sokat tett azért, hogy mindez meg is valósulhasson.

Milyen közösségi, funkcionális, avagy liturgikus szempontok merültek fel a belső tér tervezése folyamán?

TP: Közösségi szempontból fontos volt, hogy korától függetlenül mindenki megtalálja a helyét az épületben. A tervezési program szerint az épület helyet kellett biztosítani az istentiszteletek alkalmával nagyjából 150 fő számára, ezen túl egy lelkészlakásnak és egy gondnoki lakásnak. A két kisebb csoportszoba kialakításával lehetőséget kellett nyújtson egyszerre több csoportfoglalkozás megszervezésére. Cél volt az is, hogy a bejárati várakozó tér a mennyezetig érő ajtók kinyitásával összefüggő és átlátható térré váljon. Liturgikus szempontból a szószék és az úrasztala megfelelő pozíciója, illetve a vallási szimbólumok minimális megjelenése volt lényeges.
KB: A funkcionális program építészeti feldolgozása mellett a tervezésben teljes szabadságot és általában nagy bizalmat kaptuk. Mindkettőnknek fontos volt, hogy a templom épülete, külső-belső megjelenésével harmonizáljon a hitelvek sallangmentes egyszerűségével, közérthetőségével. Nagyon örülünk, hogy a templomot használó közösség befogadta ezt az elképzelésünket.

Milyen szerep jutott ebben a személyes alkotói kitesztelésnek és a designnak?

TP: Designelemként legfőképp a Szentháromságot ábrázoló textilüveg ablakokat említeném meg. Az alkotói kitesztelés számomra a megtiszteltetés volt, hogy részt vehettem egy olyan épület tervezésében, amelynek megvalósulásához nagyon sok ember támogatása és kitartó munkája járult hozzá.

Az önmeghatározás kérdése a választott építészeti nyelv is. Miért jó – egy anakronizmussal élve – puritánnak vagy minimalistának lenni?

KB: Azt hiszem, egyikünk építész alapállása sem a puritánság, de ha az épület jellege megengedi, vagy ezt igényli,

akkor természetesen nagyon szívesen élünk vele. A minimalizmust tükröző megoldások csak részben következtek az építészeti környezetből, a telek sajátosságaiból. Legalább annyira megkövetelte az épület funkcionális rendje, a magától értetődő természetes, sokoldalú használhatóság.
TP: Valójában az épület puritán, egyszerű jellege Gábor (*Fogarasi Gábor, lelképítész – a szerk.*) személyéből is fakadt, aki az első találkozásunk alkalmával elmondta, hogy nagyon tetszik neki – egyebek közt – a skandináv minimalista építészeti és szerethető, ha az épület belseje is letisztult, egységes képet mutatna. Úgy, hogy ennek fényében igyekeztem megtervezni a belső tereket.
KB: Ezt nagy örömmel dr. Sági Zoltán, az egyház-község világi vezetője is támogatta, akinek az akarat, kitarása, családja támogatása, sőt mecénási hozzáállása nélkül – ezt nagyon hangsúlyosan ki kell mondani – ma nem állna ez a ház. Sokat köszönhetünk neki.

Hogy fogadta az épületet a közösség?

TP: A megnyitón többen is odajöttek megköszönni a munkánkat, kifejezve, mennyire tetszik nekik. Gábor elmondása szerint hétről hétre betéved egy-két új ember a környékről, ami számunkra annyit jelent, hogy az épület végül elérte a célját és egy gyarapodó közösség otthona lehet.
KB: A sok személyes hangú megkeresés és köszönetnyilvánítás egyik legszebb megnyilvánulása a „templomépítők koncertjének” létrejötte és sikere, ami hihetetlen meglepetés volt a gyülekezet részéről.

Ki tudná ezt bővebben fejteni?

KB: A gyülekezet tagjai együtt tervelték ki, hogy az építőknek és családtagjaiknak, hálájuk, tiszteletük jeléül meglepetéskoncertet állítanak össze és adnak elő. Az egyházközség tagjaiból álló képzett zene- és énekkar sokat dolgozott ezen, az eseményre Géczy Katalin darabot írt, amit a YouTube-on mindenki meghallgathat. A koncert teljes sikert aratott, nehéz szavakat találni az élményre, mely nyomot hagyott mindenki-ben. Zenei és lelki értelemben egyaránt.

„A HIT STRUKTÚRÁT KÍNÁL AZ EMBER ÉLETÉNEK”

Idézhaza nem túl gyakori, hogy az építőmunkások teljesítménye ilyen elismerésben részesül. Ti is megvagtok elégedve a kapott minőséggel?

TP: Egy részről örülök neki, hogy az összes burkolat az első választásom alapján készíthetett el. A templom három üveglaká-ba még az utolsó pillanatban bekerülhettek *Hegedűs Andrea* textilüvegei, és kisebb félreértések után a faburkolat iránya is egységes tudott lenni a templomtérben. Nagyon

sajnálom viszont, hogy a lépcsőházi falamellákból kimaradt a kereszt, ami már az előtérben is világossá tette volna volna az épület rendeltetését, és meghatározta volna hangulatát.

Visszatekintve csinálnátok-e valamit másképp?

TP: Én az előtérbe így utólag több ülőhelyet terveztem volna, na és az elmaradt kereszt...

Akárhogyan is, szerintem büszkék lehetetek a munkátokra. Mit üzennétek azoknak a tervezőknek, akik hasonló feladatok elébe néznek?

KB: A megvalósítandó célt, az alkotás szépségének igényét és a tervezői alázatot egyenlő mértékben képviselni. A fantázia szárnyalását, a tökéletességre törekvést és a profán igényeket egyensúlyban tartani...

TP: Ebben csak egyetérteni tudok Balázssal.